

IN AFWACHTING VAN HET KONINKLIJKE BEZOEK ARGENTINIË, TRES ARROYOS 31 MAART 2006

‘De koningin is Mickey Mouse niet,’ zei Ida van Mastrigt. Andrea rolde Ida’s blonde haar met snelle bewegingen tot strakke krullen. Zoals beloofd was ze al om zeven uur paraat geweest zodat de consul zich in ieder geval geen zorgen hoefde te maken over haar kapsel. ‘De koningin wil niet honderden keren worden geflitst,’ vervolgde Ida. ‘Het kan gewoon niet. Geen foto’s dus,’ besloot ze. ‘Wat zal iedereen dat erg vinden,’ leefde Andrea mee. Zij was geen Nederlandse en ze was ook niet uitgenodigd, maar de koninklijke ontvangst was al maanden onderwerp van gesprek tussen de twee vrouwen. Twee keer per week kwam Andrea aan huis om het haar van de consul te doen.

Ida’s gezicht was gegroefd, haar doorrookte stem klonk zwaar als die van een tangozangeres. Tussen vingers met nagels gelakt als bloedkoralen hield ze een sigaret in een zwart pijpje. Ze was niet de vrouw die je zou verwachten als vertegenwoordigster van een groep gereformeerde Hollandse boeren op de Argentijnse pampa. Ida hoorde eerder thuis op een beschaduwde veranda in het voormalige Nederlands-Indië. Daar was ze dan ook geboren, te Batavia. De sfeer van die verdwenen wereld droeg ze nog altijd met zich mee. Na de jappenkampen had haar vader niet kunnen aarden in Nederland. Hij was zijn geluk in Argentinië gaan be-

proeven en had zijn twee dochters laten overkomen. Ida was tien toen hij haar en haar zusje Miep naar de Hollandse gereformeerde kostschool van Tres Arroyos bracht, een Argentijns provinciestadje vijfhonderd kilometer ten zuiden van Buenos Aires, genoemd naar de drie beken, de *tres arroyos*, waartussen het ligt ingeklemd.

Tres Arroyos telt niet meer dan enkele tientallen straten, haaks op elkaar staand, en een paar bredere *avenida's*, waar verveelde jongemannen in het weekend tot in de vroege ochtend met hun auto's overheen scheuren. Buiten het stadje strekken zich eindeloze vlakten uit: 's zomers felgeel van de zonnebloemen of grasgroen van de sojabladeren. Nergens een glooiing of een oneffenheid. Elke storm kan ongehinderd over de immense akkers razen. Als 's ochtends de zon hoog aan een stralend blauwe hemel staat, is dat geen enkele garantie voor de rest van de dag. Als later zwarte wolken de macht overnemen, vergezeld door oorverdovende donderslagen en fijn vertakte bliksemflitsen die je de adem benemen, verbaast dat niemand. De straten van Tres Arroyos veranderen dan in rivieren om daarna, schoongespoeld, te glanzen in de zon en vervolgens weer bestoven te worden met een dikke laag stof. Net zo vergaat het de zilverkleurige reuzensilo's aan de rand van de stad, de showrooms vol nieuwe John Deere-landbouwmachines en terreinwagens, de garages met banden in alle soorten en maten, accu's en carburateurs, de af en aan rijdende vrachtwagens. Alles zindert weer in de droge hitte en de mannen met logge werkschoenen knijpen opnieuw hun ogen tegen het snijdende licht. Tres Arroyos lijkt op Texas, had Ida aan de hand van een aantal films vastgesteld.

De werkster stooft binnen met een telefoon voor zich uitgestoken alsof ze zich eraan kon branden: 'Iemand wilt u spreken namens de gouverneur.' Andrea werkte rustig door met de krul-

tang. De gouverneur was erachter gekomen dat er geen prijs gesteld werd op een welkomstwoord van hem. Als hij 'in zijn huis' zijn mond moest houden, zou de gouverneur niet komen. Ida's gezicht verstrakte. 'Dat is niet mijn besluit, ik krijg al mijn instructies van hogerhand,' probeerde ze de man te kalmeren. Haar Spaans was dat van een Argentijnse, met een snelle cadans en dramatische uithalen. 'De koningin komt hier één keer in haar leven, er is niet meer dan twee uur uitgetrokken voor het bezoek, er is zó weinig tijd.' Ze wilde geen vijanden overhouden aan deze dag. Op een volgende receptie zou ze de gouverneur weer tegenkomen en in de toekomst was ze afhankelijk van zijn goede wil. 'Het is allemaal besloten in Den Haag,' zei ze. 'Ik heb geen enkele invloed op het programma.' Met een paar beleefde frasen rondde ze het gesprek af, en de werkster kon de telefoon weer van haar overnemen.

'Dan komt hij maar niet,' besloot Ida de kwestie.

Eerder had de burgemeester haar slapeloze nachten bezorgd: hij wilde de vorstin per se op het stadhuis ontvangen, maar ook dat was onmogelijk. De koningin kwam voor de Nederlandse kolonie, niet voor de notabelen van Tres Arroyos. Op het terrein van de Hollandse school was een grote tent geplaatst voor de receptie. Gelukkig was de burgemeester inmiddels bijgedraaid. Vanochtend zouden hij en zijn vrouw samen met Ida en haar echtgenoot Daniel het koninklijke gezelschap op de luchthaven verwelkomen. 'Als de gouverneur het nu maar niet in zijn hoofd haalt de burgemeester te bellen om druk op hem uit te oefenen ook niet te komen,' riep Ida naar Daniel, die zich aan het aankleden was in de slaapkamer. 'Maak je geen zorgen,' riep hij terug. 'Alles komt goed.'

'Daniel vindt dat ik vrolijk moet zijn,' zei Ida tegen Andrea, 'dat ik van deze dag moet genieten, maar dat kan ik niet. Voor mij is

het een bloedserieuze zaak.’ ‘Maar natuurlijk,’ zei Andrea.

Het huwelijk tussen Máxima en prins Willem Alexander, in 2002, had de Nederlandse kolonie van Tres Arroyos in de schijnwerpers gezet. Zoals Máxima een Argentijnse in Nederland was, waren zij Nederlanders in Argentinië. Ida had ondertussen al veel journalisten ontvangen.

Kapster Andrea was zich via Máxima verbonden gaan voelen met Nederland. Ze las wat er over de toekomstige Nederlandse koningin in de Argentijnse bladen werd geschreven en genoot van de foto’s van het prinselijk paar op vakantie in Patagonië of op de ski’s in Bariloche. ‘Jammer,’ zei ze nu, zwaaiend met een borstel, ‘dat er steeds maar ongunstige berichten blijven verschijnen over de vader van Máxima.’ ‘Ja,’ beaamde Ida, die een nieuwe sigaret had opgestoken, ‘Maar je kunt een dochter niet aanrekenen wat haar vader heeft gedaan.’ ‘Nee, natuurlijk niet,’ vond Andrea ook.

Omdat de Argentijnse televisie de huwelijksplechtigheid destijds niet uitzond, was Ida de nacht ervoor met een dubbeldekker vol vertegenwoordigers van de kolonie naar Buenos Aires gereisd. De Nederlandse ambassadeur had in de tuin van paleis Sans Souci, in een buitenwijk van de stad, een groot scherm laten opstellen waarop de ceremonie, die om zes uur ’s ochtends lokale tijd begon, door belangstellenden kon worden gevolgd. Iedereen was er al van op de hoogte dat de ouders van Máxima op de bruiloft zouden ontbreken. Haar vader was destijds staatssecretaris van landbouw, veeteelt en visserij van het militaire regime geweest en daarom niet welkom.

Toen de Nederlandse bandoneonspeler Carel Kraayenhof de tango *Adios Nonino* liet klinken in de Amsterdamse Nieuwe Kerk, veegden de kolonieleiden samen met Máxima hun tranen weg. Ida kon zich helemaal verplaatsen in de bruid. Verscheurd

tussen Argentinië en Nederland: dat was zij ook. Al zesenvijftig jaar.

Zoals altijd wanneer Andrea Ida's haar kwam doen keken de twee vrouwen vanuit de woonkamer op Ida's bloementuin. In het midden stond pontificaal een Hollandse molen. 'Ik weet ook wel dat jullie zoiets voor je verdriet nog niet voor je raam zouden willen hebben,' had ze meerdere malen gezegd tegen Nederlands bezoek dat er een beetje besmuikt over had gedaan. 'Maar als je zo lang en zo ver weg bent van Nederland als wij ga je daarvan houden.' Behalve die molen waren er maar een paar andere souvenirs te vinden in haar huis. Haar vriendin Eva had een kast vol: Delfts blauwe borden, kandelaars, klompjes en molentjes. Bijna iedereen van de kolonie had wel een speciale hoek in huis met dat soort snuisterijen. Bij wijze van altaar, gewijd aan de herinnering aan Holland.

Eva zou er vandaag natuurlijk ook bij zijn. Zij, boerin en eigenaar van 700 hectare grond, was de woordvoerster van het groepje dat de koningin over de plaatselijke landbouw zou informeren. Bij toerbeurt zou er door verschillende groepen met leden van het koninklijke gezelschap over een aantal thema's gesproken worden: de Hollandse school, die peso voor peso gebouwd was door de mensen van de kolonie, de coöperatie, die al bijna zeventig jaar functioneerde en een ontelbaar aantal Argentijnse economische en politieke crises had overleefd, en vanzelfsprekend de gereformeerde kerk, sinds mensenheugenis de ontmoetingsplaats van alle Zijlstra's, Groenenbergen, Verkuyls en Ouwerkerken. Van tevoren was er geoefend met vertegenwoordigers van de ambassade die daarvoor tot twee keer toe uit Buenos Aires waren overgekomen. Iedereen wist nu waar te staan en wat te zeggen. Tenminste, dat hoopte Ida maar. Ze hoopte ook dat er geen rampen zouden gebeuren. Gisteravond was ze om tien uur

nog met een Nederlandse ambtenaar naar de tent op het schoolterrein gegaan om de brandveiligheid te inspecteren.

Maanden geleden had Ida op verzoek van de ambassade lijsten aangelegd van alle eventuele genodigden. Het was niet eenvoudig geweest vast te stellen wie Nederlander was en dus mocht komen. Er waren mensen die een Nederlands paspoort bezaten én Nederlands spraken – dat was een duidelijke zaak. Anderen hadden de Nederlandse nationaliteit, maar kenden slechts een paar woorden, zoals ‘tante’ en ‘oma’. Die konden worden afgevaardigd om, in het Spaans natuurlijk, prinses Máxima te informeren. Dan had je nog een stuk of dertig zestigplussers die vloeiend Nederlands spraken omdat ze bij meester Slebos op de Hollandse school hadden gezeten, maar officieel Argentijn waren. Zij zouden bij Hare Majesteit hun opwachting maken. Honderden anderen droegen namen als Van der Horst of Zandstra, waren lang en blond als geboren Friezen, maar kwamen niet in aanmerking omdat ze geen Nederlands paspoort hadden en geen Nederlands spraken.

Neem de Zijlstra’s, die in 1889 naar Tres Arroyos waren gekomen. Dirk Zijlstra kreeg zeventien kinderen, zijn broer tien. Velen van hun kinderen werden ook weer gezegend met grote gezinnen. Inmiddels waren de achterkleinkinderen al getrouwd. Hoeveel Zijlstra’s er nu waren viel niet meer te becijferen. De jongste generaties spraken geen Nederlands, hadden geen Nederlands paspoort en kregen dus geen uitnodiging. Ida was wel honderd keer gebeld: waarom zij wel en ik niet? Hierom dus: taal of nationaliteit. Een van beide was vereist. Ergens moest een grens worden getrokken.

Alle uitverkorenen hadden een formulier met persoonlijke gegevens ingevuld. De hele stapel had Ida naar Den Haag gestuurd. Na verloop van tijd kwamen daarvandaan de uitnodigingen en

bijgevoegde instructies. Zo werden de dames geacht in ‘middag-japon’ te verschijnen. Daar was Ida ook weer over gebeld, door wel vijftig verschillende vrouwen. Ze wilden weten wat daaronder werd verstaan. ‘Een mantelpakje,’ had Ida gezegd, maar veel vrouwen hadden zoiets niet. Ida begreep ook wel dat niet iedereen geld had om voor die ene dag iets nieuws te kopen. Uiteindelijk had ze maar besloten dat een mooi broekpak ook aanvaardbaar moest zijn. ‘Als het maar niet oranje is, want we zijn niet van het voetbal.’

NICHT VAN MÁXIMA NIET WELKOM IN TRES ARROYOS, stond een paar weken voor de grote dag met koeienletters in het roddelblad *Gente*. Ida moest er alles aan doen om dat bericht recht te zetten. ‘Die vrouw is een achterachternicht,’ had ze uitgelegd aan iedereen die erover begon. Als ze zo goed kon opschieten met Máxima, waarom had ze haar dan niet opgezocht tijdens de vele vakanties die het koninklijk paar in Argentinië had doorgebracht? Dit was hun eerste officiële bezoek en die vrouw had niets te maken met de Nederlandse kolonie van Tres Arroyos. Ida verdacht haar ervan alleen maar in de publiciteit te willen komen.

‘Een groot geluk dat het vandaag zulk stralend weer is,’ merkte Andrea op, terwijl ze royaal lak spoot over Ida’s krullen. Ida knikte. ‘Ik zei nog tegen iemand van de ambassade: “Stelt u zich voor dat we net die ochtend een regenstorm hebben, het kan flink spoken op de pampa’s in maart.” “Mevrouw,” zei die man, “overal waar de koningin komt, schijnt de zon.” En hij krijgt gelijk.’ Andrea knikte. De samenhang leek haar niet in het minst te verbazen.

Ida wist zeker dat deze dag voor haar de meest gedenkwaardige van haar leven zou worden. Ze mocht de koningin ontvangen in haar eigen stad, te midden van haar eigen mensen. De Nederlanders die zich liefdevol over haar en haar zusje hadden ontfermd.

Nu kon ze hen daarvoor belonen. De komst van de koningin en het prinselijk paar was de kroon op het werk van deze immigranten. De laatste nachten had ze nauwelijks een oog dichtgedaan. Drie keer was ze de afgelopen weken naar Buenos Aires gereisd. Zeven uur heen met de bus, zeven uur terug, om iets moois te zoeken wat ze op deze belangrijke dag kon dragen. Maar ze had niets geschikts kunnen vinden. Uiteindelijk was ze in Tres Arroyos een modezaak binnengestapt en had ze daar een pakje zien hangen. Het paste. Een onopvallend lichtblauw ensemble. Dat was juist goed, had ze zich op dat moment gerealiseerd: het ging immers om de koningin, als consul moest je naast haar vooral niet proberen op te vallen.

Ida vroeg aan de werkster of ze de telefoon nog een keer kon brengen en belde de vrouw die de kinderen in Volendamse klederdracht zou begeleiden naar de luchthaven. Een jongetje en een meisje zouden bloemen overhandigen aan koningin Beatrix en Máxima. ‘Jullie zijn op tijd, hè?’ drukte ze de vrouw op het hart. ‘De klompen zijn te groot,’ klaagde die. Ze waren druk bezig die op te vullen met kranten. ‘De kinderen hoeven niet te lopen,’ probeerde Ida haar gerust te stellen, ‘alleen maar te staan.’ Daarna belde ze de moeder van de twee kinderen die uitgedost als gaucho-echtpaar zouden komen, om het Argentijnse aspect te verbeelden. Die minigaucho’s kon ze daar niet met lege handen laten staan terwijl de Volendammers bloemen hadden, vond Ida. Daarom had ze uit eigen beurs zilveren manchetknopen met geometrische figuurtjes gekocht, die de indianen vroeger in hun textiel weefden, om aan prins Willem-Alexander en minister Bot van Buitenlandse Zaken te kunnen overhandigen. Ida belde nog een keer om zich ervan te verzekeren dat de ambulance en de brandweer op locatie waren.

Tweehonderd Nederlandse vlaggetjes had Ida gisteravond bij

de school afgegeven. Als de koningin en het prinselijk paar daar aankwamen, zouden ze verwelkomd worden door een erehaag van leerlingen die met de driekleur zwaaiden en Nederlandse liedjes zongen. Er waren geen kinderen meer die Nederlands spraken, maar toch was het gelukt de Argentijntjes 'In Holland staat een huis' en 'Oranje boven' te leren. Als de koningin vertrok zouden ze 'Lang zal ze leven' ten gehore brengen. Drie weken lang was er dagelijks op geoefend. Ida had een repetitie bijgewoond en tot haar grote geluk waren de woorden echt verstaanbaar geweest.

Daniel kwam de kamer binnen in zijn mooiste donkere pak. Hij zag eruit als een Italiaanse filmster met zijn zorgvuldig getrimde baard van drie dagen. Daniel had smaak, daarom vroeg Ida hem altijd advies. 'Zal ik mijn blauwe pumps aandoen?' 'Nee, de witte, de blauwe zijn te donker,' antwoordde Daniel zonder aarzelen. Ida verdween in de badkamer om de laatste hand aan haar make-up te leggen. In de spiegel zag ze een gezicht dat getekend was door de jaren, maar ze maakte zich geen zorgen over haar rimpels. Voor haar geen facelift en geen botox zoals mode was onder Argentijnse vrouwen. Iedereen mocht gerust zien dat ze in haar leven een paar fikse klappen had moeten incasseren. De komst van de koningin had haar doen terugblikken. Zesenvijftig jaar in Argentinië. Vier jaar in Rotterdam. Haar kleutertijd op Java. Hoe vaak had ze niet aan nieuwe kennissen verteld over haar vader, die op een dag in 1937 besloten had Rotterdam te verlaten om in Nederlands-Indië werk te gaan zoeken? 'Op de fiets!' Niemand had het meteen willen geloven, maar het was echt gebeurd. En die onvoorstelbaar lange fietstocht van haar vader had twee jaar later tot haar geboorte in Batavia geleid.

'Klaar?' informeerde Daniel. Ida pakte haar witte tasje. De

werkster kwam weer de kamer binnen met de telefoon. Iemand van de ambassade meldde dat het koninklijke gezelschap nú in Buenos Aires opsteeg. Een halfuur later dan gepland was.